

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 11 (3647) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 29 ЛІСТАПАДА, 2021

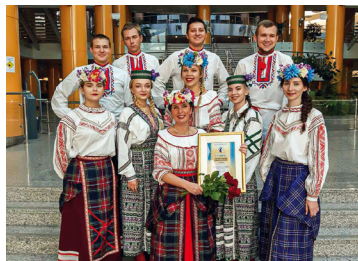
ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY



Тальяцінскія
“Дажынкi”
Стар. 3



“Кацюша”
на брэсцкай
вуліцы
Стар. 6



“Вялес”:
калі душа
спявае
Стар. 8

ГАРАЧАЯ ТЭМА

Бежанцаў не пакідаем у бядзе

Міграцыйны крызіс на беларуска-польскай мяжы прадаўжаецца. Наведваючы 26 лістапада транспартна-лагістычны цэнтр каля пагранперахода “Брузгі” на Гродзеншчыне, дзе размешчаны бежанцы, Аляксандр Лукашэнка заявіў: у Беларусі гатовыя зрабіць усё для людзей, якія трапілі ў пастку на мяжы.

Тыя, хто цікавіцца падзеямі ў Беларусі, ведаюць: драма разгарнулася на беларуска-польскай мяжы ў лістападзе. Сотні бежанцаў з Ірака, Сірыі ды іншых краін Блізкага Усходу, дзе прадаўжаюцца ваенныя дзеянні, спрабавалі разам з дзецьмі прыз Беларусі, беларуска-польскую мяжу трапіць у Заходнюю Еўропу, Германію: каб уратавацца там ад бяды. Аднак польскія сілавікі жорстка, сілай, з грубымі парушэннямі і міжнародных пагадненняў, і элементарных законаў чалавечай маралі пачалі выцясняць бежанцаў са сваёй тэрыторыі. На Гродзеншчыне беларускія пагранічнікі зафіксавалі дзясяткі такіх антыгуманых выпадкаў, у тым ліку і з чалавечымі ахвярамі. У прымежных раёнах Польшчы аб’яўлена цяпер надзвычайнае становішча, там сканцэнтраваны ваенныя сілы. Хвалі бежанцаў ніяк не могуць прабіць глухую сцяну Еўрасаюза, і ўрэшце няшчасныя людзі вымушаныя былі стварыць стыхійны лагер прама на беларуска-польскай мяжы. Іх колькасць перавыша-



Аляксандр Лукашэнка гутарыць з бежанцамі

ла тры тысячы, сярод бежанцаў шмат дзяцей, жанчын (ёсць і цяжарныя).

Больш за тыдзень таму стала зразумела, што на мяжы завязаўся тугі вузел праблем і хутка яго не развязаць. Тады па даручэнні Прэзідэнта ў транспартна-лагістычным цэнтры побач з пагранпераходам “Брузгі” (які цяпер закрыты) быў створаны часовы пункт размяшчэння бежанцаў. Дзякуючы намаганням

беларускага боку там створаны неабходныя бытавыя ўмовы: людзі ў цяпле, маюць начлег і ежу. Разгорнута і палявая лазня, пры неабходнасці аказваецца меддапамога. Бежанцам рэгулярна дастаўляюць гуманітарную дапамогу: да збору яе падключаны сотні валанцёраў па ўсёй краіне.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, наведваючы 26 лістапада транспартна-ла-

гістычны цэнтр, аглядзеў там пункт раздачы прадуктаў харчавання. Цікавіўся: ці на ўсіх цяпер хапае прадуктаў. Кіраўнік дзяржавы сустрэўся з прадстаўнікамі Чырвонага Крыжа, гутарыў з бежанцамі, якія не губляюць надзею трапіць у краіны Еўрасаюза, потым і выступіў перад імі, адказваў на пытанні. “Праўда ў тым, што мы ні ў якім разе не будзем гуляць і рабіць палітыку на вашых лёсах”... “У Беларусі гатовы зрабіць усё для бежанцаў, якія трапілі ў бяду”... Такая пазіцыя кіраўніка дзяржавы, які ўпэўнены ў пераадоленні міграцыйнага крызісу на мяжы. Ён адзначыў, што з Беларусі ўжо было эвакуавана на радзіму каля тысячы мігрантаў. “Але я хачу, каб вы ведалі. Мы ні ў якім разе не будзем вас затрымліваць, гру-

зіць у самалёты і адпраўляць на радзіму, калі вы таго не хочаце”.

Для тых, хто жадае глыбей зразумець сутнасць крызісу на беларуска-польскай мяжы, раім паглядзець эксклюзіўнае інтэрв’ю Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі брытанскай медыякампаніі BBC. Поўная версія інтэрв’ю – на



Куды ж ім цяпер ісці?..

ютуб-канале “АТН: новости Беларуси и мира” па спасылцы <https://www.youtube.com/watch?v=FMd1Zk7CbXE&t=1s>.
Іван Ждановіч

ПРАЕКТЫ

Пад зоркамі Купалы і Райніса

Дні беларускай культуры-2021 прайшлі ў Рызе на пачатку кастрычніка

Нагледзячы на кавідныя абмежаванні, жыццё беларускай дыяспары ў Латвіі прадаўжаецца. Прайшлі чарговыя Дні беларускай культуры – сёлетня пад дэвізам “Латвія – Беларусь: насустрач адзін аднаму”. Асноўную ж урачыстасць Дзён зладзіла 9 кастрычніка ў Рызе беларускае таварыства “Прамень”, і прысвячалася імпрэза класікам літаратуры двух народаў: Янку Купалу і Янісу Райнісу. Пасля многіх дзён абмежаванняў сябры сабраліся ў доме па вул. Іерыкю, 43А: пабачыцца, пагаварыць, пацешыцца гукамі

роднае мовы ў атмасферы добразычлівасці й цеплыні.

Віталі ўсіх на пачатку дзеі старшыня Саюза беларусаў Латвіі і Рыжскага беларускага таварыства “Прамень” Алёна Лазарава і Ганаровы старшыня СБЛ Валянціна Піскунова. Пры тым Алёна

дзялілася ўражаннямі ад паездкаў летам у Аляксандрыю на Купалле ды ў Мінск: 17 верасня, на Дзень народнага адзінства. Затым Людміла Сінкевіч, салістка ансамбля беларускай народнай песні “Надзея”, кранальна выканала песню “Мая зямля”. Потым грамаду вітаў Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Ілья Лапуць. Ён падкрэсліў, што здаўна беларусы і латышы жылі мірна, і трэба зноў выводзіць дыпламатычныя адносіны на ўзровень паразумення і добрасуседства. Дыпламат лічыць, што ўсё павінна з цягам часу наладзіцца. Ілья Віктаравіч

сказаў добрыя словы пра крэатыўнасць ды актыўнасць латвійскіх беларусаў. Хоць цяпер усе планы часта мяняюцца, ды ўсё ж такі, зрабіў выснову дыпламат, “гэта нам дае магчымасць напоўніць жыццё новымі падзеямі ды цікавымі праектамі”.

Мне выпаў гонар весці святочную імпрэзу, і я прачытала вядомы верш Янкі Купалы, у якім акрэслены мары Песняра пра лепшы лёс для любімай Бацькаўшчыны: “Не пагаснуць зоркі ў небе/ Покі неба будзе,/ Не загіне край забраны,/ Покі будуць людзі...” (Выслоўе “край забраны” становіцца зразумелым, калі нагадаць: верш “Нашай ніве” напісаны ў 1911 годзе: тады ўмацоўвалася ідэя нацыянальнай незалежнасці Беларусі. Тэкст ёсць у інтэрнэце: https://knihi.com/Janka_Kupala/Nasaj_nivie.html – Рэд.). А беларус Янка Купала і латышы Яніс Райніс падобныя ў тым, што творчасцю, грамадскай дзейнасцю пракладвалі шляхі ў лепшую будучыню для сваіх народаў.

→ Стар. 5



На святочнай імпрэзе ў Рызе

ISSN 0439-3619



9 770439 361003 2 10 11

ПАДЗЕЯ

3 далёкіх дарог на родны парог

На шостае пасяджэнне Кансультатыўнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў замежжа былі запрошаныя прадстаўнікі беларускай дыяспары з розных краін



Прайшло пасяджэнне 19 лістапада. Сабраліся ў Мінску на “веча дыяспары” як прадстаўнікі Беларусі, так і 20 удзельнікаў з замежжа. У іх ліку была і Ала Сандлер – прадстаўніца беларускай дыяспары з Вашынгтона. Па ўсім свеце пашыраецца Беларускі Мацярык – бо крэўна й духоўна звязаныя з нашай зямлёй людзі ёсць паўсюль. Дэлегавалі беларусаў да нас Арменія, Германія, Іарданія, Італія, Іспанія, Казахстан, Кыргызстан, Латвія, Малдова, Расія, Узбекістан, Украіна, Эстонія... Зрэшты, пералік тых краін, куды патрапілі беларусы ў выніку розных абставін, можна доўжыць. Усяго ж па свеце, згадалі ў ходзе пасяджэння КС, створана больш за 200 беларускіх суполак.

Мадэратарам сустрэчы была начальніца галоўнага ўпраўлення шматбаковай дыпламатыі МЗС Ірына Вялічка. На пасяджэнні выступіў з грунтоўнай прамовай Міністр замеж-



Уладзімір Макей уручае Ганаровую грамату Міністэрства замежных спраў Алёне Лазаравай, кіраўніцы Саюза беларусаў Латвіі

ных спраў Уладзімір Макей. Ён паўдзельнічаў у зацікаўленай сяброўскай размове, падводзіў папярэднія вынікі пасяджэння, адказваў на пытанні ды разважаў над прапановамі выступоўцаў. Уладзімір Уладзіміравіч расказаў, з якімі выклікамі сутыкнулася наша краіна пасля прэзідэнцкіх выбараў у жніўні 2020-га, пра тое, чаму жыццё ў Беларусі, яе дзяржаўны курс не прымаецца некаторымі палітыкамі на Захадзе. Міністр нагадаў, што ў краіне ідзе работа па ўнясенні змяненняў у Канстытуцыю, кансалідацыі грамадства, пры тым і працы з беларусамі замежжа ў Год народнага адзінства надаецца належная ўвага.

Прадстаўнікі беларускіх суполак з розных краін расказалі пра сваю дзейнасць, падзяліліся поглядамі на сітуацыю ў Беларусі.

Больш падрабозна пра канкрэтныя прапановы, акцэнтны размовы – раскажам у наступным нумары.

Іван Ждановіч

АД СЭРЦА ДА СЭРЦА

У гасцях у восені з “Паўлінкай”

Восеньскае свята для дзяцей правялі актывісты Ліепайскай беларускай абшчыны “Мара”

Не сакрэт: інтарэс да інашай культуры, традыцый у кожным з нас можа ўзнікаць яшчэ ў раннім дзяцінстве. А значыць, варта нам больш актыўна сеяць такія “зернейкі цікавасці” да беларускай культуры і ў школах, і нават у дзіцячых садках. Ведаючы пра тое, на пачатку кастрычніка ўдзельнікі ансамбля беларускай песні, што дзейнічае пры нашай суполцы, зладзілі свята для дзяцей “У гасцях у восені з «Паўлінкай»”. Праграму свята, гульні падрыхтавала Жанна Буйніцкая, шматгадовая кіраўніца гурта. Яна ж і пачынала імпрэзу вершам: “Сёння ў нашай хаце свята, І гасцей у нас багата. Усіх на свята запрашаем і сардэчна вас вітаем...” А перш чым сесці за стол, госці прайшлі ў арку-браму з беларускага ручніка: яго трымалі дзве ўдзельніцы “Паўлінкі”. А ручнік, як вядома, у народнай культуры – шматзначны сімвал, у тым ліку й знак доўгай жыццёвай дарогі, шчасця, радасці, дабрабыту.

У часе свята дзеці з артыстамі з “Паўлінкі” вадзілі карагоды, разгадвалі загадкі пра восень, рабілі каралі-абярэгі з рабіны. І нават разам з Бабай-Ягой (ролю яе іграла Галіна Сямёнава) шукалі выразаныя з паперы грыбы ў “лес” – вялікай

зале Беларускага дома, упрыгожанай галінкамі восеньскіх дрэў. Шмат шчырых эмоцый выклікала рухомая гульня “Пасадзі і выкапай бульбу”. Запатрабавала спрыту ды ўважлівасці стварэнне з каштанаў прыгожага беларускага ўзору – ён сімвалізуе старадаўняе свята ўраджаю Багач. Тых, хто ўдзельнічаў у гульнях, атрымлівалі прызы, а напрыканцы свята дзеці зрабілі з галінак і кветак восеньскія букеты для сваіх бацькоў. І ўсе разам намалявалі прыгажуню-восень.

На свяце сяброўка суполкі “Мара” Ірына Янцэвіч праводзіла індывідуальны майстар-клас: паказвала, як рабіць маленькія лялькі-абярэгі, тлумачыла значэнне іх у беларускай культуры. Да таго ж гульні дзяцей чаргаваліся выступленнем ансамбля “Паўлінка”. Гучалі песні пра хлеб і бульбу, пра гасціннасць. Спявалі Мікалай Грынюк, Жанна Буйніцкая, Вольга Нікалаева, Ірына Бяляева, Раіса Дзямешка, Таццяна Данілюк. А вясёлай песняй “Бульба” на беларускай мове (яе спяваў на дзіцячым конкурсе Еўрабачання ў 2007-м Аляксей Жыгалковіч) усіх парадаваў Міхаіл Філіпоўскіх, вучань 7-й ліепайскай школы.



Здымак з дзецьмі каля беларускага арнаменту, разам з імі змайстраванага

Не абышлося на свяце і без пачастункаў. Дзяцей ды іх бацькоў арганізатары частавалі беларускімі дранікамі са смятанай, караваем, дамашнім пірагом ды іншымі смачнымі стравамі – і ўсё згатаванае з гародніны, зерня, садавіны сёлетняга ўраджаю. І сама зала Беларускага дома была з густым упрыгожана восеньскімі вырабамі, прыроднымі матэрыяламі.

У падрыхтоўцы свята, гатаванні ежы, стварэнні адметных восеньскіх дэкара-

цый паўдзельнічаў увесь калектыў “Паўлінка”. Паводле слоў Жанны Буйніцкай, такое маштабнае свята з выкарыстаннем беларускіх народных традыцый, арыентаванае спецыяльна для дзяцей, у суполцы “Мара” прайшло ўпершыню. Досвед атрымалі каштоўны! І ёсць надзея, што будзе ён мець працяг і ў будучыні, прычым пашырыцца і на іншыя поры года.

Анжэла Фаміна,
г. Ліепая, Латвія
Фота аўтара.

ДУХОЎНАСЦЬ

Светлая “Радасць” не за гарамі

Мінск рыхтуецца сустрэць чарговы Раждзественскі фестываль, які пройдзе ў Навагоднюю пару – з 22 снежня па 6 студзеня – у Палацы мастацтваў

Хоць гуіл-перакладчык упарта раіць называць гэты фестываль Калядным, аднак жа зразумела: тут ідзе размова пра свята хрысціянскае. Якое прысвячаецца Раству Хрыстову. І “Радасць”, як паведамляецца ў дасланым прэс-рэлізе, будзе адной з галоўных Раждзественскіх падзей у Мінску.

Хрысціянскі свет рыхтуецца да свята. Людзі ў клопатах: што падарыць, чым парадаваць блізкіх? Сёлетні праваслаўны фестываль робіць яўны акцэнт на сямейную праграму, таму будзе там цікава мамам і татам, дзяўчынкам і хлопчыкам, дзяўчатам і юнакам, бабулям і дзядулям. Арганізатары “Радасці” – а ладзіць фестываль Свята-Елісавецкіні манахы на бласлаўненні мітрапаліта Мінскага і Заслаўскага Веняміна, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, пры падтрымцы Мінскага гарвыканкама – хочуць паказаць усім прыгажосць праваслаўных традыцый, расказаць тое, што прыадкрывае глыбіні хрысціянскага веравызнання.

Запрошаныя на фестываль святары, манахіні, урачы, псіхолагі, а таксама й мастакі, педагогі ды іншыя творчыя людзі. Яны падзяляцца досведам, дадуць парады, адкажуць на пытанні. Гасцей чакаюць творчыя сюрпрызы й прэзентацыі, экскурсіі ў часе. Можна будзе танцаваць і маляваць, рабіць падарункі бліскімі сваімі рукамі, змайстраваць зоркі ды цацкі для ёлкі, паглядзець лялечныя й батлечныя спектаклі. І хто прыйдзе на святочную імпрэзу ўсёй сям’ёй, то ўсім знойдзецца там нешта даспадобы.

Іван Іванаў

АНОНС

Лепшыя кнігі прыедуць да нас

З 16 па 22 лютага ў сталіцы Беларусі пройдзе XXIX Мінская міжнародная выстава-кірмаш, і Краінай-Ганаровым госцем на ёй будзе Азербайджан

Па традыцыі ладзіцца выстава па адрасе: Мінск, праспект Пераможцаў, 14. І ўдзел у прэстыжным на прасторах Усходняй Еўропы кніжным форуме прымуць выдаўцы, паліграфісты, пісьменнікі з дзясяткаў краін.

Краінай-Ганаровым госцем чарговай Мінскай выставы-кірмашу стане Азербайджан. На тое ёсць усе падставы. У Беларусі з Азербайджанам добрыя гуманітарныя, культурныя й выдавецкія стасункі. У тым ліку – і на ніве перакладаў твораў беларускіх пісьменнікаў на азербайджанскую мову ды наадварот. У Мінску некаторы час назад пачынаў свет анталогія сучаснай азербайджанскай паэзіі на беларускай мове, выйшла кніга вершаў Лейлы Аліевай у перакладах Таццяны Сівец, казанная кніга Севіндж Нурукызы, адрасаваная дзецям. Выдадзены зборнік вершаў Чынгіза Алі аглу “Знічкай цябе я пакіну” на беларускай мове.

У Баку шмат зрабілі для прадстаўлення беларускай літаратуры на азербайджанскай мове доктар філалагічных навук Флора Наджы, літаратуразнаўца Ірада Мусаева, прэзій, драматург, перакладчык Камран Назірлі, пісьменніца Севіндж Нурукызы, публіцыстка і перакладчыца Салатун Мірзоева. Летась у Азербайджане пачынаў свет анталогія беларускай дзіцячай літаратуры на азербайджанскай мове.

Сяргей Шычко

ДОСВЕД

Тальяцінскія “Дажынкi”

Традыцыю Дажынак, адроджаную ў Беларусі з улікам сучасных рэалій, падхапілі беларусы Тальяці. Цяпер і ў горадзе над Волгай ладзяцца ўвосень прыгожыя тэатралізавана-музычныя імпрэзы з беларускім каларытам.

Штогадовыя фестывалі-кірмашы працаўнікоў аграпрамысловага комплексу праводзяцца ў Беларусі з 1996 года. На тых Дажынках, якія з 2014-га ў краіне ладзяцца на раённым і абласным узроўнях, ушаноўваюць лепшых працаўнікоў, найперш тых, хто правяў сябе на жніве. Святы абласныя пачынаюцца з шэсцяў ганаровых гасцей, дэлегацый ад раёнаў, творчых калектываў. Назва ж фестывалаў – Дажынкi – даўняя: раней дажынкi ў вёсках адзначалі, як нівы дажалі.

На свой лад адаптавалі даўнюю традыцыю пад умовы горада сябры з тальяцінскай беларускай суполкі “Нёман”: штогод п’якуць смачныя пірагі, ладзяць святочную імпрэзу з песнямі ды танцамі. Нумары, дарэчы, пераважна новыя: тыя, што з’явіліся-выспелі ў “творчым полі” суполкі ды яе партнёўскіх калектываў за апошні год. Вось і сёлета 24 кастрычніка ў Культурным цэнтры “Аўтоград” прайшло тэатралізаванае музычнае свята “Дажынкi” – паводле ўсіх антыкавідных правілаў. І ў зале былі гледачы строга з QR-кодамі.

Пачалася імпрэза са згадкі пра цану хлеба, ягоную вялікую каштоўнасць у блакадным Ленінградзе. Потым вядучыя Ксенія Соф’іна ды Ірына Булгакава расказалі пра старажытны, язычніцкі беларускі дажыначны абрад – Завіванне Барады. Некаторыя з яго элементаў былі таксама інсцэнаваныя, калі спявалі ўдзельніцы народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка”. На свяце гучалі новыя песні беларускіх паэтаў і кампазітараў: Мікалая Яцкова, Ірыны Раманоўскай і Міхаіла Скрундзя, Аляксандра Шыдлоўскага,

Леаніда Захлеўнага і Леаніда Пранчака, Міхаіла Алешкі. А галоўнай фішкай стала песня “Барыня-спадарыня” – спявала нязменная кіраўніца ансамбля й суполкі “Нёман” Людміла Дзёміна, яе падтрымліваў гурт. Практычна ўсе песні былі паказаны ў сцэнічным руху, з “ілюстрацыямі” іх зместу. Прагучалі песні “Мілая вёска”, добра вядомая ў Беларусі “Колькі ў небе зор”, “Сінявокая” ды іншыя. У асноўным – вясёлыя, пазітыўныя, да таго ж артысткі выступалі ў трох камплектах прыгожых сцэнічных касцюмаў. Што, вядома ж, падвышае эстэтычную каштоўнасць сцэнічнай дзеі.



Людміла Дзёміна спявае песню “Барыня-спадарыня”



Сноп-гаспадар – важны сімвал Дажынак

У святочным канцэрце “Дажынкi” таксама паўдзельнічалі ўзорны харэаграфічны ансамбль “Лицей” з Ліцця мастацтваў (кіраўніцы Ганна Майсеева, Алена Мечава і Ганна Уланава), народны ансамбль танца

“Ритм планеты” (кіраўніца Вольга Антонава), салістка ўкраінскага народнага хору “Дніпро” Таццяна Андрэева, сямейны чувашскі дуэт “Хелхем” (“Іскарка”) Зінаіда і Уладзімір Левуковы, з якімі разам выступала Анюта Пятых. Да таго ж вялася відэаздымка, і цяпер асноўны блок святачнага канцэрта можна паглядзець у інтэрнэце <https://www.youtube.com/watch?v=yTXLNuMTRGM>

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні праўлення суполкі “Нёман” па працы з моладдзю і СМІ

СТЫЛЬ ЖЫЦЦЯ

Нарачанец на хвалах творчасці

Рознабаковыя таленты мінчанін Аляксандр Семяновіч рэалізуе ў паэзіі, фота- і відэасправе і на сцэне самадзейнага тэатра. І нават персанальную фотавыставу зладзіў сёлета.

Не сакрэт: жыццё на прыродзе абуджае ў юных душах “прыгожыя памкненні”, падштурхоўвае да творчасці. “Пашанцавала мне нарадзіцца пры Нарачы: бацькоўская хага ў вёсцы Гатавічы ад возера метраў за 70”, – казаў мне колішні калега па працы ў моладзевых структурах. Віншаваў 29 кастрычніка з чарговым Днём нараджэння камсамола. Я ж працаваў пэўны час інструктарам ЦК камсамола Беларусі, а ён – там жа, рэферэнт-там у Бюро міжнароднага моладзевага турызму (БММТ) “Спадарожнік”. Узгадалі былое, а заадно й тое, што камсамол і ягоныя ўдарныя будоўлі па ўсёй вялікай краіне паклікалі “па туманы і па водары тайгі”, у далёкія далі Савецкага Саюза тысячы беларускіх дзяўчат і хлопцаў. І не ўсім наканавана было вярнуцца. Дарэчы, “камсамольскіх гісторый” у беларусаў за межжа, і асабліва ў Сібіры – шмат. І шкада, што такія важкі пласты беларускай культуры ў замежжы пакуль негледжаны, занябаны. І нават у 2018-м (было 100-годдзе ВЛКСМ) вестак пра святочныя імпрэзы да нас адтуль не паступала.

Аляксандр Семяновіч, хоць і меў магчымасці, ведаючы мовы, пашукаць лепшае долі ў іншых землях, ды ад Нарачы, Мядзельшчыны, Бацькаўшчыны не адарваўся. Успаміны яго маленства, юнацтва – проста экзотыка: “Там ад нашай вёскі да райцэнтра кіламетраў 7. У Мядзел у школу хадзілі мы ў 9-10 класы, часам і пад’язджалі на машыне, што ішла



Аляксандр Семяновіч прымае віншаванні

ў райцэнтр. Зімой можна было прайсці па лёдзе возера Мястра: гэтак бліжэй, кіламетраў 5”. У школе ён захапіўся кінасправай, наведваў кінагурток і адзняў невялічкі фільм пра тыя прынарачанскія дарогі ў школу: можна было глядзець на кінапраектары. Шкадуе, што няма цяпер тае стужкі: “а можна ж было б алічбаваць”.

Пасля школы вясковец паступіў у Мінскі інстытут замежных моў. Асноўнай французская была, другая – нямецкая, з часам асвоіў англійскую ды польскую. Пасля заканчэння ВНУ працаваў у сярэдняй школе ў вёсцы Занарач Мядзельскага раёна па спецыяльнасці, потым у райкаме камсамола. Адтуль у армію пайшоў, і ўрэшце аказаўся ў ЦК ЛКСМБ. Меў стасункі з мноствам людзей, пазней, як упала “жалезная заслона” – і з розных краін. З некаторымі й па гэты час у кан-

такце (гл.: “Рознамоўны Дзед Мароз. Мінчанін Аляксандр Семяновіч рассялае відэавіншаванні на розных мовах – у розныя краіны”. – ГР, 15.01.2019). А ўсяго ў актыве перакладчыка, нагадаем, 9 моваў: беларуская, руская, французкая, англійская, нямецкая, польская, чытае да таго ж тэксты на італьянскай, іспанскай, чэшскай.

Цікавая старонка ў жыцці Аляксандра Семяновіча – падпрацоўкі перакладчыкам у часе буйных міжнародных спаборніцтваў, якія праходзяць у Мінску і ваколіцах. І як фатографу, сябру фотатуртка “Пазітыў” яму тое цікава. Сёлета папалчкі з гуртка дапамаглі Аляксандру зладзіць першую персанальную фотавыставу “О, спорт, ты – мір!”. У верасні яна дэманстравалася ў Мінску ў Цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Янкі Купалы, цяпер – у

11-й бібліятэцы (мікрараён Чыжоўка). На выставе Аляксандр Семяновіч прадставіў здымкі 2010-2018 гадоў, зробленыя ў часе спаборніцтваў па пяці відах спорту: баскетбол, барацьба вольная, бокс, біятлон і мастацкая гімнастыка. Помніцца яму міжнародныя турніры па вольнай барацьбе на прызы Аляксандра Мядзведзя, юніёрскі ЧС-2016 па біятлоне, спаборніцтвы па веславанні на байдарках і каноэ (на Вяслярным канале пад Мінскам, у Заслаўі) ды іншыя. Прыязджалі спартсмены з розных краін, ён працаваў з гасцямі з Францыі, Італіі, Нарвегіі, ЗША, Польшчы, Вялікабрытаніі, а таксама з краін Азіі, з Ірана. Удзельнічаў як перакладчык у сустрэчах, размяшчэнні, суправаджэнні, праводзінах дэлегацый. Шмат працаваў з франкамоўнымі дэлегацыямі: як з самай Францыі, з Бельгіі, так і з Туніса ды некаторых іншых краін Афрыкі.

Адкрыты да зносінаў, кампанейскі характар Аляксандра прадвызначае ягоную актыўнасць у сацыяльным жыцці. У яго шмат аднадумцаў у згаданым фотатуртку “Пазітыў”, якім кіруе Мікалай Ліннік, а сустрэчы фотаамагараў праходзяць раз на месяц. І відэаздымкі па-ранейшаму яго цікавае захапленне. І ў хоры спявае, а ў часе выступленняў чытае часам свае вершы. Грае ў сцэнах, інтэрмедых, якія ставіць тэатральны гурток “Падмосткі” (пры згаданай 11-й гарадской бібліятэцы). Піша вершы: іх амаль паўсотні, так што можа з часам выдасць і зборнік. Да таго ж мой сябар, з неўтаймоўным камсамольскім сэрцам, уваходзіць у Мінскі гарадскі клуб ветэранаў педагагічнай працы “Аптыміст”, наведвае літаратурны гурток “ЛітЭра” пры Бібліятэцы імя Янкі Купалы.

Іван Ждановіч

На Дзень адзінства – да сваіх

Дэлегацыя Саюза беларусаў Латвіі з 16 па 19 верасня гасцявала ў Беларусі па запрашэнні Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. І падобныя праекты прадоўжацца!

Шмат беларусаў жыве ў Латвіі: так склаўся нашыя жыццёвыя абставіны. Але ж, як кажуць, і за марамі-акіянамі можна – і трэба! – памятаць пра свае родавыя карані. Яшчэ важна для нас, маю на ўвазе сяброў Саюза беларусаў Латвіі, каб зберагаліся сувязі з этнічнай Радзімай. І мы бачым сёння СБЛ як своеасаблівую платформу для наладжвання стасункаў між людзьмі з нашых краін, для пашырэння супрацы між Латвіяй і Беларуссю ў розных сферах. Мы любім Латвію, але ж адчуваем сябе і часткай беларускага народа – нягледзячы на тое, што жывём за мяжой. Таму і ўзнікла ідэя: прыехаць – дэлегацыяй ад Саюза беларусаў Латвіі – на гістарычную Бацькаўшчыну ў знакавую пару.

І мара збылася! Год 2021-ы ў Беларусі, як вядома, гэта Год народнага адзінства, і Дзень народнага адзінства – 17 верасня – адзначаўся ўпершыню! На сучасным этапе развіцця Бацькаўшчыны, нашага народа ён вельмі важны. Можна, не менш, чым раней, калі адзначалася паяднанне Заходняй і Усходняй Беларусі. (Сапраўды, прыезд беларусаў Латвіі на Дзень народнага адзінства меў сімвалічнае значэнне. Бо менавіта ў Рызе “разварвалі” 100 гадоў таму беларускія землі прадстаўнікі дзяржаў, што ваявалі. Там падпісвалі Рыжскі мірны дагавор 1921 года: пагадненне пра спыненне савецка-польскай вайны 1919-21 гадоў і нармалізацыю адносін. Заключаны ён быў 18 сакавіка, прычым без прадстаўнікоў нашага народа: паміж РСФСР і УССР з аднаго боку і Польшчай з другога. Тады падзялілі Беларусь на дзве часткі. З тае нагоды Якуб Колас напісаў верш “Беларускаму людзю”, там ёсць радкі: “Хіба забудзем мы тая межы,/ Што правадзілі без нас?/ Раны глыбокі, ох, яшчэ свежы!/ Помсты агонь не пагас./ Нас падзялілі – хто? Чужаніцы,/ Цёмных дарог махляры./ К чорту іх межы! К д’яблу граніцы!./ Нашы тут гоні, бары!”. – Рэд.)

Паездка наша была насычаная падзеямі. Незабывальныя эмоцыі перажылі ў Глыбокім: там пасля мяжы чакалі нас першыя сустрэчы на Бацькаўшчыне. Слёзы радасці невымоўнай выступалі, калі вітальную песню “Калі ласка!” спявалі артысты з народнага тэатральна-фальклорнага калектыву “Цярэшка”, ды яшчэ й Глыбоцкі каравай паднеслі. Вось мы й на Радзіме! Многія ж сябры з нашай дэлегацыі родам з Віцебшчыны. Сустрэклі нас як родных старшыня Глыбоцкага райсавета дэпутатаў Вера Цяліца, іншыя прадстаўнікі мясцовай улады й дырэктар мясцовага фонду “Цэнтр устойлівага развіцця тэрыторыі “Азёры край”” Міхаіл Арэхаў. Пасля смачнага абеду падзілі для нас экскурсію – на Плошчы 17 верасня! – з паглыбленнем у мінулае, з аповедамі пра слаўных землякоў. Для Святланы Сцяпанавай, кіраўніцы двух творчых



ФОТА З АРХІВА САЮЗА БЕЛАРУСАЎ ЛАТВІІ

Здымак актывістаў Саюза беларусаў Латвіі на памяць з землякамі ў Глыбокім. Верасень 2021

гуртоў з горада Прэйлі, то была сустрэча з дзяцінствам і юнацтвам. З-за кавідных абмежаванняў два гады не магла прыехаць у родны горад, таму эмоцыі яе перапаўнялі.

Святочны дзень 17 верасня пачаўся ў нас з сустрэчы на факультэце эстэтычнай адукацыі Беларускага дзяржпедуніверсітэта імя Максіма Танка. Як хорааша вітаў нас народны ансамбль беларускай музыкі і песні “Ярыца”! Крануў да глыбіні душы твор Ігара Лучанка “Успаміны” (граў народны ансамбль цымбалістаў “Вярба”). З першай хвіліны агуліліся мы ў атмасферу цеплыні й гасціннасці.

З педуніверсітэтам Саюз беларусаў Латвіі ў супрацы даўно. Святлану Кабачэўскую, дэкана згаданага факультэта, я ведаю як таленавітую, творчую кіраўніцу. Яна заўсёды ў руху. Святлана Міхайлаўна ўмее зарадзіць сваёй пазітыўнай энергіяй людзей вакол сябе. Наш візіт на факультэт заканамерны, бо традыцыі беларусаў, народныя промыслы, творчыя майстэрні – гэта ўсё цікава для нас. Прадэктар БДПУ па вучэбнай рабоце Аляксандр Макоўчык адзначыў: ва ўніверсітэце ёсць выдатныя магчымасці, каб зберагаць культурныя традыцыі, да таго ж супрацу з беларусамі замежжа пашыраць! Сустрэча была творчай, вельмі насычанай і душэўнай. Мы пабачылі, дзе праходзяць заняткі па рамёст-

се па вырабе лялек-абярэгаў і сувеніра “Валюшка”, знаёміліся з досведам працы Рэспубліканскага рэсурснага цэнтра інклюзіўнай адукацыі. На будучыню, мяркую, зможам пашырыць супрацу ў галіне анлайн-адукацыі (сфера народнай творчасці), ладзіць анлайн-сустрэчы са спецыялістамі, праводзіць майстар-класы, семінары, адукацыйныя курсы для кіраўнікоў беларускіх творчых калектываў з Латвіі, для салістаў ды ўдзельнікаў ансамбляў беларускай песні. Да таго ж Ірына Шэцітка, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі ды перападрыхтоўкі, адзначыла, што ёсць ужо рэальныя вынікі ад нашай супрацы: група педагогаў з Латвіі праходзіла стажыроўку ў БДПУ, вучацца ва ўніверсітэце студэнты з Латвіі.

Святлана Кабачэўская распавяла нам пра кірункі дзейнасці факультэта, прапанавала паўдзельнічаць у праекце “Зімовае майстэрня. Беларускія ўзоры”: пройдзе 6 майстар-класаў па народных рамёствах, будуць ладзіцца пазнавальныя экскурсіі ды шмат чаго яшчэ.

У той жа дзень у Храме-помніку ў гонар Усіх Святых прайшоў Круглы стол, прысвечаны пытанням узаемадзеяння дзяржорганаў і суполак беларускай дыяспары. Цікавыя паведамленні, сяброўскія парыды пачулі мы ад дырэктара

рай выкладчык, дацэнт Беларускага дзяржуніверсітэта Андрэй Прохараў, студэнт-магістрант Раман Зубачоў, галоўны рэдактар газеты “Голас Радзімы” Іван Ждановіч. Вельмі ўдзячныя мы спецыялістам РЦНК за супрацу – а гэта ж і беларускія касцюмы, кнігі, курсы павышэння кваліфікацыі, творчыя сустрэчы, інфападтрымка ды многа што іншае. І з апаратам Упаўнаважанага мы ўцеснай супрацы. Штогод з радасцю чакаем творчую паездку на выставу “СМІ ў Беларусі”. На сустрэчы гаварылі й пра магчымасць узаемных паездак творчых беларускіх гуртоў з Латвіі ў Беларусь (і наадварот), пра ўдзел народных калектываў Беларусі ў імпрэзах беларускіх суполак у Латвіі. Для нас усіх важная, карысная й супраца з газетай “Голас Радзімы”, якая дасылаецца нам па пошце. Праўда, хацелася б, каб значна больш было экзэмпляраў газеты: можа й на кожнага з актывістаў. І мы ўжо робім захады, каб такую нашу просьбу пачулі ў Беларусі.

Напрыканцы сустрэчы мы абмяняліся падарункамі. Храму падарылі ад СБЛ абраз свяшчэннамучаніка Іаана Помера, архіепіскапа Рыжскага й Латвійскага. Гэты праваслаўны святы, латыш па нацыянальнасці, у 1903-м па парадзе протаіерэя Іаана Кранштацкага прыняў манаства, быў з лютага 1912-га епіскапам Слуцкім, вікарыем Мінскай епархіі. (У ноч з 11 на 12 кастрычніка 1934 года архіепіскап быў па-зверску забіты. Мяркуюцца, карнікі былі з бязбожнага “чырвонага інтэрнацыянала”. – Рэд.) У 2001-м архіепіскап Іаан унесены ў спісы святых латвійскай і беларускай праваслаўнай царквы. Вельмі ўразаіла нас экскурсія па храме, у якім зберагаецца гістарычная памяць беларусаў, дзе створаны “Музей Памяці”.

Кульмінацыяй Дня народнага адзінства ў Мінску стаў “Форум патрыятычных сіл – сімвал адзінства” і грандыёзны канцэрт у комплексе “Мінск-Арэна”. Былі прадстаўнікі з усіх абласцей краіны: больш за 10000 удзельнікаў! Прэзідэнт Беларусі, віцеаўны грамаду, падкрэсліў галоўнае, папрасіў усіх: “Беражыце прыгожае, падаранае Богам месца, дзе мы жывём! Яно належыць нашым дзецям!”

Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што нямала драматычных падзей было на шляху беларусаў да сваёй дзяржаўнасці. А гістарычная падзея 17 верасня 1939 года – паяднання Усходняй і Заходняй Беларусі – злучыла родных людзей, дазволіла ім зберагаць беларускую ідэнтычнасць, развіваць сваю культуру й мову ды ўсведамляць сябе адзінай нацыяй. І ўсведамляць тую велізарную сілу, якую дае адзінства.

У наступны дзень была ў мяне сустрэча з Вячаславам Даніловічам, рэктарам Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце. Нягледзячы на занятасць, Вячаслаў Віктаравіч знайшоў час для сустрэчы. У 2019-м ён узначальваў Інстытут гісторыі НАН Беларусі, прыязджаў у Рыгу на Дні беларускай культуры – а яны прысвечаныя былі 100-годдзю беларускай дзяржаўнасці. Вечарам таго ж 18 верасня мы наведлі Вялікі тэатр Беларусі: слухалі оперу Шарля Гуно “Фауст” у пастаноўцы рэжысёра Ганны Маторнай. 19 верасня дэлегацыя пабывала ў Музейным комплексе старадаўніх народных рамёстваў і тэхналогій “Дудуткі”. Трохі папней, па дарозе дадому, наведлі таксама й Мемарыяльны комплекс “Хатынь” – аддалі даніну памяці бязвінным ахвярам Другой сусветнай вайны.

Кожны прыезд у Беларусь, на Радзіму для нас – крыніца натхнення. Мы заўсёды зберагаем у сэрцах часцінкі дабраці, цяпла, паразумення ад сустрэч з землякамі. Яшчэ мацней адчуваем сваё адзінства з беларускім народам, з зямлёй нашых продкаў. Тое адзінства, якое ёсць неабходная ўмова развіцця нацыі, супольнага руху наперад. Толькі разам, згуртавана беларусам можна пераадолюваць цяжкасці, адэкватна рэагаваць на сённяшняе выклікі часу. І тое, што кожны з нас робіць, разам складаецца ў станоўчы вынік. Мы, беларусы, будзем трымацца ўсе разам, і для нашага духоўнага адзінства ніякіх межаў не існуе! Важна, каб нашы суседнія дзяржавы, народы, маючы вялікі досвед жыцця ў згодзе й міры, сябравалі, пашыралі супрацу ў культурнай сферы, развівалі ўзаемавыгадныя супольныя эканамічныя праекты.

Алёна Лазарава, ініцыятар і арганізатар паездкі, старшыня Саюза беларусаў Латвіі

Ад рэдакцыі. Сапраўды, падобныя паездкі на Бацькаўшчыну для актывістаў дыяспары – цудоўная магчымасць умацоўваць наш духоўны Беларускі Мацярык, які не мае дзяржаўных межаў. І да таго ж такія сустрэчы адладжваюць жывую супрацу між народамі, сродкамі народнай дыпламатыі сшываюць-злучаюць “тонкія матэрыі” ў дзяржаўных стасунках, калі, здаецца, увесь свет неспакойны, “трашчыць па швах”.

Пакуль рыхтуецца да выхаду ў свет гэты тэкст, у Мінску з 18 па 21 лістапада гасцявала й дэлегацыя з Ліёпаі. Кіраўніца РЦНК Вольга Антоненка паведаміла нам, што падобныя сустрэчы з беларусамі замежжа плануецца зрабіць рэгулярнымі. На гэты ж раз ініцыявала прыезд у Беларусь Жанна Буйніцкая, кіраўніца гурта “Паўлінка” з Ліёпаі.

вах – а гэта саломаліценне, ткацтва, вышыванне ды іншыя, пабывалі ў ганчарнай майстэрні. Дарэчы, і рэканструкцыя гістарычных нацыянальных касцюмаў – адзін з кірункаў, калі студэнты вызначаюцца з тэмамі дыпломных работ. Мы паўдзельнічалі ў майстар-кла-

Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольгі Антоненкі, прадстаўніц Мінкультуры Вікторыі Ратабыльскай, МЗС Наталлі Счасновіч, апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Алены Бязрукі. Падзяліліся сваім досведам працы з дыяспа-

Жыццё – сустрэчы і расстанні

Для мастака Вячаслава Ігнаценкі многае ўмясціла восень 2021-га: сустрэчу з Бацькаўшчынай, роднай вёскай Пярэдзелкай ды сынам на Дняпры і плэнэр на Магілёўшчыне, страту любімай жонкі ў Кішынёве і пленэр у сяле Рашкаў на ўзбярэжжы Днястра



Вячаслаў і Галіна. На вернісажы "Дыханне зямлі". 2014 год.

Ён заходзіў да нас у рэдакцыю (цяпер яна непадалёк ад Плошчы Перамогі) напрыканцы лета, 24 жніўня. І ў той жа дзень ехаў на міжнародны пленэр "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве": у Магілёў ды ягоныя ваколіцы. Пленэр праходзіў 25-ы ўжо раз і сабраў 20 майстроў з Беларусі, Егіпта, Узбекістана ды Малдовы – якую і прадсталяў на гэты раз сябар Саюза мастакоў Малдовы і Міжнароднай асацыяцыі мастакоў беларус Вячаслаў Ігнаценка. Па-ранейшаму актыўны ў творчасці, ён ахвотна расказваў, як праводзіць заняты ў студыі пры Беларускай культурным цэнтры Малдовы (кіраўніца Анна Бабін). "Сплочваю доўг за тое, што даў мне ў свой час у Мінску вядомы мастак-педагог Сяр-

гей Каткоў, – удакладніў у ходзе размовы. – Заняткі з верасня раз на тыдзень, у студыі ад 12 да 20 чалавек. І, дарэчы, што прыемна: сёлета вучань мой Міхаіл Дзімітрэнка паступіў у мастацкі каледж, прычым на бюджэт".

Да таго ж Вячаслаў два разы на тыдзень вядзе заняткі ў дзіцячай студыі выяўленчага мастацтва й дызайна ў кішынёўскім Ліцэі імя А. С. Пушкіна. Ліцэй даволі прэстыжны й вядомы: у ім у свой час выкладаў яшчэ і беларус Уладзімір Акушка, якога спецыялісты называюць заснавальнікам малдаўскага выяўленчага мастацтва. Пра яго мы пісалі: "Не згубіўся ў Кішынёве" – ГР, 14.06.2017. І яшчэ былі ў Вячаслава Ігнаценкі выхаванцы ў дзіцячай мастацкай школе імя Шчусе-

ва. Вось якую вялікую мастацка-педагагічную працу вядзе ён у Кішынёве. "Сам паступова дайшоў да думкі: трэба выкладаць, – разважаў гасць. – На пенсію ў 55 еўра не надта ў нас пражывеш, і кожны імкнецца недзе падпрацоўваць. Хоць выкладчыцкія грошы й невялікія, але ж і не лішнія".

Гэтым разам Вячаслаў сустракаўся з сынам у роднай прыдняпроўскай вёсцы Пярэдзелцы, на Лоеўшчыне. "Я з Гомеля прыехаў, Мсціслаў – з Мінска, дзе цяпер жыве, прычым з лодкай надзімноў. І мы ў суботу ранкам наведаль ў Пярэдзелцы магілы родных людзей, маіх бацькоў, падсілкаваліся ў гасцях у майго пляменніка ды потым з запlechнікамі рушылі ў дарогу. Вельмі цікавы маршрут па ваколіцах – і пешы, і водны. Кіламетраў 25 прайшлі! У Мсціслава добры досвед: ён і на байдарках з сябрамі ходзіць".

Зайшла ў нас размова і пра тое, што не стала сёлета вядомага мастака Валерыя Шкаруб, з якім Вячаслаў сябраваў са студэнцтва. Цяжка перажыў страту: "Палатно недапісанае, палітра ў Валеравай майстэрні так і засталася. Пайшоў ён у шпіталь – і не вярнуўся. А мне ж Саша Каткоў – сын Каткова – і Валера Шкаруба – як браты..."

І не ведаў жа Вячаслаў, ад'язджаючы пасля пленэра ў Кішынёў, што ў хуткім часе і там напаткае яго вялікае гора. Напісаў нам: "13 кастрычніка пахаваў жонку Галіну (1959 —

2021). Covid. Пражылі мы разам трынаццаць гадоў, і я быў самы шчаслівы чалавек на свеце. Як жа мне пашанцавала ў жыцці!". У той дзень, 15 кастрычніка, ён ужо ранкам пайшоў працаваць у майстэрню. І ўдакладніў, што Галіна была "наша, з Крупскага раёна". Крыху пазней па нашай просьбе напісаў: "Ад нараджэння яна – Зуёнак Галіна Сяргееўна, з вёскі Вялікае Восава. У вучобе заўсёды была зоркай. Закончыла васьмігодку, потым у Мінску політэхнічны тэхнікум, і пасля Політэхнічны інстытут у Адэсе. Працавала ў Акадэміі навук Малдаўскай ССР, а ў 90-я паспрабавала сябе ў бізнэсе, і ў яе тое атрымалася. Галіна заўсёды ставіла планку высока. Была дырэктарам фірмы "Energie Maxima" па вытворчасці й продажы стыльнага класічнага адзення для жанчын і дзяўчат. Расказва-ла, як неяк падышлі жанчыны зрабіць пакупкі ды між сабою кажуць: "Глядзі ты, ужо і нашы малдаване навучыліся добра шыць!" Галіна вывучыла, добра ведала малдаўскую мову, таму ўдакладніла: "Я грамадзянка Малдовы па пашпарце, але сама – беларуска". Ганарылася тым, што родам з Беларусі, сама была ўзорам для іншых: сціплая, добрая, і вакол яе заўсёды была пазітыўная энергетыка. Да таго ж фінансава падтрымлівала беларускую суполку".

Каб лягчэй было справіцца з горам, Вячаслаў з'ехаў



У Рашкаве на вінаградніку

напрыканцы кастрычніка з Кішынёва – на пленэр у Рашкаў. Любіць там бываць, ёсць цэлы цыкл твораў з гэтага старадаўняга сяла на Днястры. Вярнуўшыся ў горад, напісаў: "Пленэр прайшоў. Надвор'е было цудоўнае, штосьці зрабіў з таго, што хацеў, нешта не паспеў. Трэба, каб час прайшоў, асэнсаваць усё. Можа нешта з'явіцца на вялікім палатне". Але ж і там, вядома ж, не пакідалі яго думкі пра каханую: "Мы ў 2015-м былі з Галінай у Рашкаве. І дзе цяпер хадзіў, то ўсё нагадала пра тое, чаго ўжо ніколі не будзе".

Спачуваем табе, шаноўны дружа! Хай жыве светлая памяць у тваім сэрцы – і дае сілы для таго, каб далей жыць, працаваць, тварыць, дзяліцца з юнымі мастакамі назапашаным досведам.

Іван Ждановіч

ПРАЕКТЫ

Пад зоркамі Купалы і Райніса

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Педагог беларускай асноўнай Рыжскай школы імя Янкі Купалы Ганна Іванэ (да таго ж і дырэктар школьнага музея, прысвечанага класіку) раскавала пра жыццё й творчасць Песняра: аднаго з заснавальнікаў новай беларускай літаратуры й сучаснай беларускай літаратурнай мовы, народнага паэта Беларусі, духоўнага лідара беларускага нацыянальнага адраджэння. Спадарыня Ганна высвеціла цікавыя моманты з біяграфіі Янкі Купалы, нагадала: помнікі яму пастаўлены ў розных гарадах Беларусі, Расіі ды іншых краінах, яго імем названы вуліцы, тэатры, навучальныя ўстановы, бібліятэкі, аграпрадпрыемствы і нават станцыя метро. Прагучаў на імпрэзе таксама знакаміты верш Песняра "Малітва", які стаў песняю (кампазітар Алег Молчан), адным з хітоў у рэпертуары Уладзіміра Мулявіна і яго "Песняроў".

То й нам – чаму ж не паспяваць, гаворачы пра Песняра! У народзе ж ёсць выслоўе: калі не спявалі, то й не весяліліся. Творчы калектыв "Надзея" (кіраўніца Ларыса Люцько) выканаў беларускую народную песню "Каля гаю, там дзе рэчка". А потым і "Купальскую" на словы Ніла Гілевіча, музыку ж напісаў Стас Клімаў – сябар таварыства, музыка, які шмат гадоў спявае ў ансамблі. Гучала й вядомая беларуская народная песня "Чаму ж мне ня пець" у выкананні вакальнага гурта "Ляляк".

А далей Ганна Іванэ працягнула свой апавед – пра жыццёвы й творчы шлях Яніса Райніса. Яна суправаджала гавор-

ку слайдамі, спасылалася на экспанаты Музея Райніса і Аспазіі ў Рызе ды Юрмале. На сустрэчы гучалі вершы паэта, у тым ліку і твор "Сапраўдны чалавек" у перакладзе на беларускаю мову Артура Вольскага. У працяг апаведу ансамбль "Надзея" выканаў латышскую народную песню "Цвіці, цвіці, ржаны колас". А пасля на сцэну выйшаў беларускі калектыв сеньёраў "Вытокі" (кіраўнік Альберт Інжаян), гучалі латышская народная песня "Распавядае мне Даўгава" і беларуская "У садзе гуляла".

У трэцяй частцы Ганна Іванэ распавядала пра дружбу і супрацоўніцтва

двух паэтаў, аб падтрымцы Янісам Райнісам беларускай грамады ў беларускай мовы ў Латвіі, пра тое, як абодва паэты выступалі за інтарэсы сваіх народаў. Яніс Райніс для Латвіі, для латышкага народа гэтакасама, як і Янка Купала для беларускага, сталі сімваламі патрыятызму сваёй Бацькаўшчыны, свайго народа. Вочнае знаёмства ў іх адбылося ў Мінску ў лістападзе 1926 года – тады Яніс Райніс прыязджаў на Акадэмічную канферэнцыю па рэформе беларускага правапісу. Тады ж Купала падараваў Райнісу дзве свае кнігі: "Безназоўнае" і "Збор твораў". Тыя кнігі з аўтографамі



Беларусы Латвіі ў "Мінск-Арэне" з Аляксеем Талаем, у Дзень народнага адзінства. 17 верасня 2021 года.

Песняра ёсць сведкі сустрэчы, шчырых сяброўскіх стасункаў між выдатнымі прадстаўнікамі двух суседскіх народаў. Цяпер кнігі захоўваюцца ў Музеі Райніса і Аспазіі ў Рызе. "Сапраўдныя паэты не ўміраюць, – закончыла свой апавед Ганна Іванэ. – Яны жывыя – сярод нас жывых, і людзі ўшаноўваюць іх памяць". У гонар дружбы паэтаў у Рызе была вуліца Янкі Купалы, а ў Мінску – Яніса Райніса. Рыгор Барадулін з тае нагоды напісаў верш "Рачулка вуліцы Янкі Купалы", які пачынаецца радкамі: "Са снегам мех згубіў мароз./ Як захмялелы поп-расстрыга./ Яшчэ на год сталее Рыга/ І надвечорак смех растрос./ Тут гараджанка Дзвіна./ А з дому босая ўцякала.../ Рачулка вуліцы Купалы/ Спынілася, як даўніна". Заканчваецца ж верш словамі: "Праз нецярпенне ледзяшоў/ Туга нябёс на дол апала./ Сваёю вуліцай Купала/ да Яна Райніса прыйшоў!".

Пасля зноў гучалі прыгожыя песні. У завяршэнне ўрачыстай часткі сустрэчы гурт "Ляляк" спяваў песню "Зямля з блакітнымі вачамі" на словы Эдзі Агняцвет, гучаў верш Янкі Купалы "Спадчына".

Да нас на імпрэзу прыйшло шмат гасцей, даўніх сяброў, прадстаўнікоў іншых таварыстваў і аб'яднанняў нацменшасцяў Латвіі. Людзі доўга не разыходзіліся, гаварылі пра надзеі, проста "за жыццё", абмяркоўвалі перспектывы.

Алёна Міцкевіч, сяброўка рэдкалегіі газеты беларусаў Латвіі "Прамень"

ТРАДЫЦЫ

Бульба як мера крэатыву

У сібірскай глыбінцы ўжо ў сёмы раз пад апекай Новасібірскага цэнтра беларускай культуры прайшоў восеньскі фестываль “Свята бульбы”

Кожную другую восень пасёлак Машкова Новасібірскай вобласці гасцінна прымае ўдзельнікаў і гасцей абласнога восеньскага фестывалю “Свята бульбы”. Мы ж, супрацоўнікі Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, выступаем арганізатарамі фэсту й заўсёды з вялікім хваляваннем рыхтуемся да аднаго з самых нашых народных і душэўных святаў.

Але чамуж менавіта Машкова прымае “Свята бульбы”? Бо ў тым рэгіёне здаўна кампактна живуць нашы супляменнікі, там любяць, паважаюць, зберагаюць беларускія традыцыі. Да таго ж машкаўчане вялікія аматары бульбы. Вось і на гэты раз, нягледзячы на халоднае надвор’е напрыканцы верасня, гасцей ужо на вуліцы сустракалі “жывыя бульбіны” розных сартоў: запрашалі пакаштаваць бульбяныя стравы, сагрэцца гарбатай з самавара. І першы сняжок церушыў, калі завяршаліся прыгатаванні перад пачаткам конкурсных выстаў “Арт-картафан” і “Бульба-фуд”. А былі на іх вырабы й стравы з бульбы. Не сакрэт: гэта не толькі “другі хлеб” для беларусаў – гэта важны элемент жыцця, нашай побытавай культуры. А колькі крэатыўных ідэй нарадзілася ў народзе ў змаганні з голадам, у жаданні прыўнесці ў звычны рытм жыцця й харчавання новыя фарбы! Так і стала бульба “цэнтрам” шматлікіх страў нацыянальнай беларускай кухні. (Хоць да з’яўлення гэтай заморскай культуры на нашых землях кухня беларуска была зусім з іншымі акцэнтамі. Пра тое стварылі цэлую кнігу “Старадаўняя беларуская кухня” (Мн, 1995) даследчыкі Эдвард Зайкоўскі ды Галіна Тычка. – Рэд.) Кампетэнтнае журы, ацаніўшы ўсе дэкаратыўныя й кулінарныя творы, выбрала лепшыя ў розных намінацыях.

Гасцей фестывалю чакалі яшчэ інтэрактыўныя лакацыі. З дапамогай “Бульбамера”, напрыклад, можна было даведацца пра сваю вагу і рост... у бульбінах. А на “Бульба-лекторыі” ахвочыя папоўнілі веды ў галіне бульбаводства. Кірмаш ураджаю, ці “Бульба-маркет”, парадаваў свежай гароднінай і садавінай ад мясцовых аграрыяў.



На выставе аўтарскіх работ. Таццяна Таццяніна і Эрна Шчарбініна са сваімі творами.

Перад пачаткам асноўнай часткі свята яго ўдзельнікі й госці прахаджваліся па “Рамесным Арбаце”: майстры-рамеснікі прадставілі там свае работы ў розных тэхніках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Народная лялька, філігрань, аўтарскія ўпрыгажэнні – і ўсё ручная

праца. Да таго ж майстрыха Надзея Ніжагародава паказвала, як рабіць тыя лялькі, а Таццяна Таццяніна прыадкрывала сакрэты філіграні.

Кульмінацый “Свята бульбы” стала канцэртная праграма з удзелам розных творчых калектываў. Гучалі белару-

Ад рэдакцыі. Калі газета рыхтуецца да друку, НЦБК праводзіць вялікі дыялектычны ўжо міжрэгіянальны фестываль беларускай творчасці “У гасцях у Лявоніхі”. Сёлета праект падтрымліваюць упраўленне культуры райцэнтра Іскітым (пры шляху ад Новасібірска ў бок Барнаула) і Мінкультуры вобласці. Аdbорачны тур фэсту праходзіць дыстанцыйна, і 27 лістапада ў іскітымскім Доме культуры “Октябрь” запланаваны гала-канцэрт.

Звяртаем увагу на плённую супрацу НЦБК з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ў Беларусі. На старонцы Цэнтра “Вконтакте” ёсць нататка пра сустрэчу й паказ калекцыі адзення ў Новасібірску дызайнера-мадэльера Мікіты Захарчука, спецыяліста кафедры дызайна й моды Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. І там жа – вялікая ўдзячнасць за супрацу кіраўніцтву Беларуска-Расійскага ўніверсітэта (Віцебск) ды Валянціна Панежы, адной з яго выкладчыц. Мы пісалі: Валянціна Васілеўна неаднаразова праводзіла ў Новасібірску (4000 км ад Віцебска!) семінары-практыкумы па беларускай мове. Цяпер яе аўтарскі праект “Гавары са мной па-беларуску” размяшчаны ў ПДФ-фармаце на старонцы НЦБК. Гэта каштоўная метадычная распрацоўка можа быць карыснай у нядзельных школах, класах, гуртках беларускіх суполак замежжжа. У праект увайшлі матэрыялы, прысвечаныя творчасці Уладзіміра Караткевіча і Кандрата Крапівы, распрацоўкі семінараў “Гавары са мной па-беларуску”, “Дык шануй, беларус, сваю мову!”, віктарына “Што я ведаю пра Беларусь?”.

скія песні, былі танцы з беларускім каларытам, і самабытныя найгрышы надавалі рытму й дынамікі ў святочную атмасферу, і аўтарскія творы пра Беларусь прыйшліся глядачам даспадобы. Выступілі ансамбль беларускай песні “Завіруха” (мастацкі кіраўнік Яўген Чэрнікаў), народны калектыў ансамбль беларускай песні “Чапурушка” (мастацкі кіраўнік Аляксандр Бакун), вакальны ансамбль “Радава” (мастацкі кіраўнік Ніна Дзмітрыева) і харэаграфічны “Любо” (мастацкі кіраўнік Барыс Сташко).

Сярод традыцыйных ужо складнікаў фэсту сёлета з’явіліся й новыя. Прыкладам, фотаконкурс “Сэлфі з бульбай” праходзіў у анлайн-фармаце ды меў розгалас. (Пра тое, пра іншыя справы Цэнтра ёсць шмат цікавай інфармацыі на ягонай старонцы ў сацсетцы Вконтакте <https://vk.com/ncbkcentr> – Рэд.) Умовы ўдзелу былі простымі: адпраўляйце нам фота, на якім вы самі і бульба. Плюс палёт фантазіі. Наша ўдзячнасць сябрам НЦБК за творчы падыход і крэатыў! Цікавых фотаздымкаў атрымалі нямала. У выніку народнага галасавання ў нашай групе “Вконтакте” было выбрана лепшае сэлфі. Прычым сорт бульбы, што вывёў Таццяну Пад’яву (з сяла Бяргуль Севернага раёна) у пераможцы, быў прывезены ў Сібір яе продкамі з Беларусі. Яна пісала: “Бергульская картошка, прывезённая из Белоруссии моими предками, самая лучшая”. Вось дык сюрпрыз! Падрабязнасці пра тых перасяленцаў мы плануем дазнацца.

Мы ладзім фестываль “Свята бульбы” не толькі для таго, каб ушанаваць “другі хлеб” нашай гістарычнай Бацькаўшчыны. Мы такім чынам зберагаем і прадаўжаем нацыянальна-культурныя традыцыі беларусаў Сібіры. І сучасныя матывы, і забаўляльныя элементы прыўносім у традыцыйную канву свята, якое ўмацоўвае нашы сувязі з Беларуссю.

Таццяна Нялюбіна, метадыстка Новасібірскага цэнтра беларускай культуры Дома нацыянальных культур імя Г. Дз. Завалокіна

ВАНДРОЎКІ

"Кацюша" на брэсцкай вуліцы

Анастасія з Новасібірска пабывала сёлета ў Беларусі ды марыць яшчэ абавязкова наведаць вёску на Гомельшчыне, адкуль продкі яе перасяліліся ў Сібір

Гэты тэкст падарваў у працяг публікацыі “Новасібірская вандроўніца” – ГР, 27.08.2021. Ён быў пра тое, што кіраўніца Новасібірскага цэнтра беларускай культуры, спявачка Анастасія Дзяменцьева ў чарговы раз пабывала ў Беларусі. Пабачыла некаторыя гарады, штодзень выстаўляла ў Instagram свае посты. Нават далучылася да культурнай праграмы “Славянскага базару ў Віцебску”: спявала там на Плошчы Перамогі песню “Белая Русь” – і ўдзячна глядачы віталі яе авацыямі.

Незабыўныя сустрэчы былі ў Брэсце. Анастасія марыла

пабываць у Брэсцкай крэпасці, а як патрапіла туды – была вельмі ўзрушаная: “Вось і цяпер згадваю той дзень – а ў мяне мурашкі па скуры... Настолькі моцнае там па энергетыцы, па нейкім патрыятычным зарадзе месца”. Надвечоркам у горадзе пабачыла дзядулю з гармонікам: граў для людзей. “І, вядома ж, не магла я прайсці міма. Кажу: вы грайце, а я буду з вамі спяваць. І заспявалі мы “Кацюшу”. Нас людзі абступілі, рабілі здымкі, на відэа здымалі. Потым гляджу – знаёмы твар на афішцы: Дзмітрый Ровенскі! Ён у Новасібірск прыязджаў, выступаў. А гарманіст у Брэсце – гэта Іван Мікалаевіч Чайка, яны з Дзмітрыем Дзмітрыевічам сябруюць. Так што, спадзяюся, мы яшчэ ўтрох сустрэнемся ды паспяваем добрыя песні”.

На памяць я падарыў гасці рэдакцыі адну з ранейшых бе-

ларускіх грашовых купюр: з выявай Брэсцкай крэпасці-героя. А для новых сустрэч творчых людзей, разважалі мы, варта б заключыць “беларуска-новасібірскае пагадненне аб супрацоўніцтве”. Анастасія ж хочацца без спеху аглядзець тыя гарады, дзе пабывала. То можа ладзіць “насталёгічныя туры” ў Беларусь з Новасібірска? Пандэмія ж пройдзе. Знайсці турфірму, каб сустракаць групы, рабіць праграму з улікам пажаданняў беларусаў з Сібіры. А ёсць у нас мясціны, адкуль былі родавыя карані вядомых акадэмікаў Валянціна Капцюга (вёска Козікі, Верхнядзвінскі раён), Андрэя Трафімука (Жабінкаўскі раён), а таксама й цяперашняга кіраўніка Сібірскага аддзялення РАН Валянціна Пармона (Уздзенскі раён).

У часе вандраванняў па Гомельшчыне Анастасію сагра-

вала думка: з тых мясцін яе родавыя карані. “Здаецца, з Рагачоўскага раёна... Магчыма, вёска Светлае... Не ведаю, ці ацалела яна. Бабуля мая будучая, Агаф’я Лук’янаўна Зашчытава, маленькай была, калі з бацькамі ў 1939-м у Сібір пераехала. У мамы збырогся дзядулін “Пересяленчы білет”: можа дапаможа ў пошуках. У Агаф’і, мама расказвала, была старэйшая сястра Васіліса, і яна ў Беларусі жыць заставалася. Не ведаем, як склаўся ў яе лёс... Жыла сям’я Лукаша Зашчытава пасля перасялення ў Северным раёне. А Лукаш Сцяпанавіч, як пачалася вайна, пайшоў на фронт і прапаў там без вестак”.

І ўдалося-такі нам знайсці тую вёску, адкуль паехалі ў 1930-я ў Сібір продкі Анастасіі



Анастасія Дзяменцьева ды Іван Чайка сустрэліся ў Брэсце

Дзяменцьевай! Што за вёска, і чаму “прыхаванай” аказалася назва яе – раскажам наступным разам.

Іван Ждановіч

МЕСЦА НА КАРЦЕ

“Беларуская хата” ў сямарскім парку

У вялікім Этнакультурным комплексе “Парк дружбы народаў”, які адкрылі ў Самары на пачатку верасня, ёсць і “Беларускі падворак”

Парк гэты – на паўвостраве ў старыцы Волгі, створаны ў Куйбышаўскім раёне горада ля жыллёвага комплекса “Волгарь”. І нават чыгуначная станцыя Красны Кражок перайменаваная цяпер у Парк Дружбы Народаў. Адвялі пад праект 12 гектараў, зрабілі 20 падворкаў, характэрных для этнасаў і народаў, якія жывуць на тэрыторыі вобласці: немцаў, беларусаў, дагестанцаў, украінцаў, яўрэяў, казахаў, таджыкаў, рускіх, чувашоў, татароў, асечін, армян, башкір, грузін, чачэнцаў, узбекаў, фіна-вугорскіх народаў, азербайджанцаў і туркмен. Будматэрыялы для падворкаў везлі й з тых земляў, дзе кампактна жывуць гэтыя нацыянальнасці, для будаўніцтва былі запрашаныя народныя ўмельцы.

Вялікае свята, знакавая падзея – адкрыццё Парка. У прывітальнай тэлеграме Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна ў Самару гаворыцца, што адкрыццё Этнакультурнага комплексу “Парк дружбы народаў” – гэта маштабны, пазнавальны, асветніцкі праект, рэалізаваны пры актыўным удзеле рэгіянальнай арганізацыі Саюз народаў Самарскай вобласці. Што ініцыятыва гэтая важная й запатрабаваная: “Паяднаўшы на значнай тэрыторыі падворкі, уладкаваныя па старадаўніх самабытных традыцыях народаў, якія здаўна засялялі Самарскую вобласць, арыгінальныя нацыянальныя касцюмы, прадметы побыту й творчасці, этнакультурны комплекс у нагляднай зямальнай форме дэманструе

ўнікальную разнастайнасць моў, звычаяў, рэлігій, якія па праве з’яўляюцца неад’емным здабыткам нашай Айчыны. Упэўнены, што Парк дружбы народаў стане любімым месцам адпачынку для гараджан, турыстаў і гасцей вобласці, для ўсіх, хто шчыра цікавіцца гісторыяй роднага краю”.

Як адзначыў губернатар Самарскай вобласці Дзмітрый Азараў, парк сімвалізуе брацкае шматвяковае жыццё на самарскай зямлі людзей розных нацыянальнасцяў, розных веравызнанняў у міры і сяброўстве, узаемавыручцы. Сімвалічна, што Парк адкрылі ў Дзень горада Самары, і да таго ж у Дзень дружбы народаў Самарскай вобласці.

Газета пісала ўжо, што ў Парку ўзводзіцца й беларуская хата. Першыя зрубы з’явіліся там у 2017 годзе. Дакладныя копіі нацыянальнага жылля аднаўлялі з дапамогай архітэктараў і навукоўцаў. Акрамя нацыянальных падворкаў, у Парку плануецца адкрыць нацыянальную бібліятэку, рамесныя майстэрні, інтэрактыўныя пляцоўкі ды ЗАГС, дзе пары змогуць зарэгістраваць свой шлюб і згуляць вяселле з захаваннем нацыянальных традыцый. Праекты ўсіх будынкаў архітэктары распрацоўвалі разам з гісторыкамі ды этнографамі, пры будаўніцтве выкарыстоўвалі старажытныя тэхналогіі, аўтэнтчныя матэрыялы. Нацыянальныя дамы напоўнены экспанатамі, якія раскажваюць пра побыт таго ці іншага народа, ёсць там і старадаўнія сапраўдныя рэчы.

Ініцыятарам стварэння эт-



Алег Ксяндзоў з жонкай у “Беларускай хатэ”

накомплексу выступіў кіраўнік Саюза народаў Самарскай вобласці Расціслаў Хугаеў. Праект быў прэзентаваны й пачаў ажыццяўляцца ў 2016-м. Як лічыць Хугаеў, падобнага комплексу няма пакуль ні ў адным з рэгіёнаў Расіі. У часе ўрачыстага адкрыцця Парка ён выказаў вялікую падзяку ўсім, хто мае дачыненне да праекта, падтрымлівае пачынанне. Дарэчы, артысткі народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка” з Тальяці (кіраўніца Людміла Дзёміна) былі ў шматнацыянальным калідоры, па якім праходзілі ганаровыя госці свята. І на галоўнай сцэне ў святочным канцэрце ў выкананні гурта прагучалі беларускія песні.

Пасля канцэрта ганаровыя госці аглядалі падворкі. Наш, беларускі, створаны на падставе ўспамінаў пра дзяцінства і юнацтва тых, хто ўваходзіць у Самарскую рэгіянальную гра-

мадскую арганізацыю па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”. Праект узгоднены з этнографамі, гісторыкамі. Беларускаю хату быццам перавезлі ў Паволжа з беларускай вёскі. Унутры ёсць ручнікі й фіранкі з традыцыйнай вышыўкай, стол, ложка, печ (у ёй можна паліць агонь, гатаваць стравы), шырокія палаці, лавы, калыска для дзіцяці. Нават жорны ёсць – у рабочым стане, зроблены ў нашым часе па даўнейшых чарцяжах. Страха ў хаты з чарату: так будавалі беларусы ў некаторых рэгіёнах. Уся мэбля (ложак, стол, эдлічкі, лаўкі ды іншая) зроблены рукамі беларускага майстра Уладзіміра Вітаха – ён родам з мястэчка Бачэйкава, што ў Бешанковіцкім раёне Віцебшчыны. Шмат прадметаў побыту прывезлі з Бацькаўшчыны сябры беларускай суполкі: сям’я Ксяндзовых (Мінск), Васіль Плаўчанка

(Давыд-Гарадок, Брэстчына), Анатоль Навумаўец (вёска Замошша Іванаўскага раёна Брэстчыны) ды іншыя. Велізарную дапамогу ў дастаўцы прадметаў побыту, пасылкі ад Мінікультуры Беларусі аказаў Мікалай Мазырэц, кіраўнік дылерскага цэнтра “Белорусь” (вёска Навасёлкі Хойніцкага раёна Гомельшчыны).

У нашай хатэ ёсць прадметы з даўняй гісторыяй. Скажам, акардэон 1914 года з выдатным гучаннем (з Мінска), швейная машынка 1918 года з Гомельшчыны. Сям’я Дзёмкіных (Магілёў) падарыла ў хату касцюм жаночы з воўны, саматканы, ніткі фарбаваныя бураком і травой. Пашыты быў уручную на пачатку XX стагоддзя і добра захаваўся. На фатаграфіі духавога аркестра 43 пяхотнага корпуса Рускай арміі 1912 года з Магілёва ёсць прадзед Дзёмкіных. А Біблія (выданне 1889 года) у нашу хату трапіла з чырвонага кута былой хаты роду Навумаўцоў. Будзем і надалей папаўняць этнаграфічную калекцыю падворка, спадзяемся ў гэтай справе на падтрымку супляменнікаў. Паколькі я вызначаны куратарам падворка, жонка Зоя – памочніцай, то, прайшоўшы курсы экскурсаводаў, пачынаем па выхадных весці экскурсіі па нашых “уладаннях”. Так што – калі ласка ў нашу “Беларускую хату”!

Алег Ксяндзоў, кіраўнік Самарскай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі па захаванні й развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”

СВЕТАПОГЛЯД

Багаты той, хто мае дабрыню

У Даўгаўпілсе пабачыла свет кніжка Станіслава Валодзькі “Добры мужык”, адрасаваная дзецям дашкольнага й малодшага школьнага ўзросту

А што: і сапраўды можна сёння быць добрым – і пры тым аб цябе не вытруць ногі тыя, хто лічыць сябе разумнейшым?.. Станіслаў Валодзька не проста верыць у дабрыню – адстойвае сваёй творчасцю яе моц і прыгажосць. Кажуць, дарэчы, што, каб пісаць для дзяцей цікава, трэба й пісьменніку заставацца трохі дзіцем. І глядзець на свет без тых шораў, якія ўсяляк навязвае нам гэты свет (дакладней – стомленыя жыццёвай дарогай ды ўласнай недасканаласцю людзі). А між тым знаўца чалавечых душаў, знакамёты стваральнік “Маленькага прынца” Антуан дэ Сент-Экзюперы слушна сцвярджаў: “Пільнае толькі сэрца. Самае галоўнае вачыма не пабачыш”. А праз “канал дабрыні”, відаць, нам і транслюецца веліч, прыгажосць і, галоўнае, дзівосная цэльнасць таго Свету, які нас трымае ў сваіх абдымках – і які мы

ўмяшчаем у сабе. Праўда, часам і не ведаючы, што ўмяшчаем: бо ў сабе “канал дабрыні” не ўключаем...

У атмасферы дабрыні, створанай аўтарам, хораша пачуваюць сябе на старонках яго новай кніжкі вершы, загадкі,

хуткагаворкі, казкі ды апавяданні на беларускай мове. І што цікава: у кніжцы ёсць малюнак дзяцей з даўгаўпілскіх школ, у

Добры мужык

Ёсць людзі, што й мукі не заб’юць, а ўжо тым больш калі гэта, скажам, такое Божае стварэнне як крот. А між тым адзін з іх селяніну вельмі дакучаў, градкі ў гародзе псаваў. Ну, думае, пападзешся ты мне! Ды як ні лаўчыўся злавіць, усё дарэмна: ні ў якія краталоўкі не трапляецца. Спрабаваў ветраком адпудзіць, дык, шэльма, ці то смелы надта, ці на вуха слабы – не баіцца. То вырашыў аднойчы: з агароду не пайду, а злаўлю. Усю ноч сядзеў, носам торкаў, камароў адганяў, і пад раницу бачыць: зямля на градцы заварушылася. Мужык залёг побач і чакае, вусы ад хвалявання пакусвае. Земляная горка пачала на вачах расці, а неўзабаве паказаўся і сам цёмных спраў майстар. Злаўчыўся мужык і – хоп яго шапкай, як сачком. Узяў крата ў рукі, а забіць не можа. Вылаяўшы яго на чым свет стаіць, аднёс далей ад свайго агароду і кінуў у траву са словамі:

– Паспрабуй толькі пашкодзь мне яшчэ!..

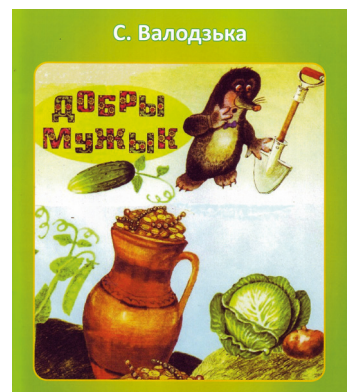
Доўгі час было ўсё спакойна. Як аднойчы раніцай заглянуў селянін у агарод і зноў пабачыў зямляныя кучкі, кротам нарытыя.

– Ах ты, нягоднік! – ляпнуў мужык сабе па штанах. – Ну пападзешся ты мне на гэты раз!

Аднак прыгледзеўся ды бачыць: кучкі тыя не ўроскід, як раней, а радком ідуць. Падышоў да крайняй і вачам не верыць: залатая манета на пыску блішчыць. Глянуў далей: і на іншых па залатніку. Кінуў вокам за плот: і там кучка за кучкай па траве цягнуцца шнурам. Пералез цераз агароджу, – тая ж карціна. Пакуль дайшоў да апошняга грудка, то цэлую жменю залатых манет назбіраў. Ад хвалявання аж дыхаць перастаў, а сэрца ўдзячнасцю перапоўнілася: вось дык адплаціў яму крот, Божае стварэнне! І хоць у мужыка ў руках ужо было вялікае багацце, ды раптам асяніла яго думка: а што, калі капнуць у тым месцы, дзе ляжыць апошняя кучка? Ці не паказаў яму кучкамі крот шлях да скарбу?

Так і аказалася: гаршчок залатнікоў выкапаў. Нездарма гаварылі, што недзе тут быў даўней панскі двор. Закапаў пан золата на чорны дзень, а яно ж праз шмат гадоў мужыку дасталося. І ўсё таму, што дужа быў добры: не мог забіць нават мукі...

Станіслаў Валодзька



тым ліку й Беларускай нядзельнай школы: Кацярыны Кузміч (7 гадоў), Ксеніі Валодзькі (7 гадоў), Аляксандра Карабана (8 гадоў), Лаліты Казлоўскай (12 гадоў), Сафіі Блізнаковай (12 гадоў) ды Эліза Балолэ (12 гадоў). Калектыўная творчасць!

Кніжка выдана таварыствам Латвійска-Беларускай садружнасці пры падтрымцы Даўгаўпілскай гарадской думы. Плануецца, што прэзентацыя выдання пройдзе ў Беларускай нядзельнай школе (працуе пры Беларускай культурна-асветніцкім таварыстве “Уздым”), калі на тое будуць спрыяльныя ўмовы.

Ірына Дзвінская

“Вялес”: калі душа спявае

Дасведчаная ў спевах педагог-вакалістка Вікторыя Чарнова далучае студэнтаў, якія будуць працаваць у аграпрамысловым комплексе краіны, да беларускай фальклорнай спадчыны

У Вікторыі Чарновай вялікі песенны стаж, які пачаўся са студэнцтва, з ансамбля “Грамніцы” Беларускага дзяржуніверсітэта культуры й мастацтваў. На апошніх курсах адточвала майстэрства ў Заслужаным аматарскім фальклорна-этнографічным ансамблі “Неруш” БДУ. І сем гадоў была хормайстрам у Заслужаным аматарскім калектыве “Дударыкі”, спявала ў ансамблі народнай музыкі й песні “Мінскія музыкі” (абодвума гуртамі кіруе Дзмітрый Ровенскі). А пазней сама стварыла вакальна-харэаграфічны ансамбль “Вялес” пры Беларускам дзяржаўным аграрным тэхнічным універсітэце (БДАТУ). Назва гурта сімвалічная, бо, мы ведаем, у беларускай міфалогіі Вялес лічыцца богам палявання, жывёлагадоўлі й багацця. І называюць яго адным з найвядомых і найзагадкавых багоў старажытных славян.

“Праграма арт-фолк гурта “Вялес” вельмі цікавая, рэпертуар наш разнапланавы: няма ніводнай песні, якая была б падобная на іншую, – расказвае Вікторыя Чарнова. – Калектыву шмат выступае. Яго канцэрты відовішчныя: спеы суправаджаюцца беларускімі танцамі. Я лічу, што такія калектывы павінны быць у кожным універсітэце, а тым больш у нашым, аграрным. Раней жа быў тут толькі акадэмічны хор. Калі прыйшла сюды працаваць шмат гадоў таму, то сказала: па адукцыі я “народнік” і хацела б стварыць народны гурт. Мяне падтрымалі як маральна, так і матэрыяльна. Стварылі ўсе ўмовы: ва ўніверсітэце ёсць вялікая сцэна, можам там выступаць, спецапаратура, харэаграфічная зала... Карацей – усё для таго, каб маглі зберагаць і пашыраць традыцыйны белару-

скі фальклор. Юнакі і дзяўчаты ва ўніверсітэце – таленавітыя, прыходзяць у гурт з розным узроўнем падрыхтоўкі. Адметна, што ў “Вялесе”, у адрозненне ад іншых падобных гуртоў, шмат хлопцаў. Яны выступаюць не толькі з дзяўчатамі, але й асобна, спяваюць песні мужчынскія. І ўжо калі хлопцы нашы на сцэну

дзяржфілармоніі. Часта на цэнтральных пляцоўках краіны, каля Палаца Рэспублікі, Нацыянальнай бібліятэкі моладзь з “Вялеса” танцуе “Танцы з народам”. Тое цікава ўсім, і глядзчы актыўна залучаюцца ў такую праграму: танцуюць разам са студэнтамі-артыстамі кракавяк, падэспань, польку, кадрыль...”

усёй нашай культуры. Якраз такія музычныя карункі, гэтае шматгалоссе, гармонія, гэтае перапляценне гукаў, беларуская манера выканання ўспрымаюцца і вітаюцца слухачамі”. Як дасведчаная педагог-вакалістка Вікторыя Валер’еўна пільна сочыць за манерай выканання: “Праводжу шмат індывідуальных заняткаў, каб паставіць голас, каб атрымаць традыцыйную беларускую манеру гучання, якая мала дзе збераглася”. Гурт любіць спяваць беларускія народныя песні “Чорны крумкач”, шматгалосную “Як пайду я ў белую канюшню”, дзясую “Выганяй, маці, каваля з хаты”, мужчынскую “Ішоў казак з Дону”, песні “Што й на нашай на вуліцы”, “Цячэ рэчка” ды іншыя. Сёлета ў Дзень пасвячэння ў студэнты БДАТУ “Вялес” выканаў песню “Вёска”, сюжэт якой блізкі многім студэнтам, па нараджэнні вясцоўцам.

Як з дапамогай жэстаў, мімікі данесці новую песню да слухача, з якім эмацыйным тонам выканаць, як стварыць песенны вобраз – усё тое расказвае Вікторыя Чарнова студэнтам у часе рэпетыцый. Дарэчы, спецыяльна пад песні “а-капэла” кіраўніцтва ўніверсітэта дапамагло артыстам пашыць строі паводле аўтэнтычных узораў. “Калі наш “Вялес” выходзіць на сцэну, то ён адразу заўважны, яго нельга пераблытаць ні з якім іншым гуртом. Таму й слухачы аддаюць яму не толькі сэрцы, але й галасы, – рада грамадскаму прызнанню кіраўніца калектыву. – Мы пастаянна ўдзельнічаем у розных міжнародных і рэспубліканскіх конкурсах. І ўжо маем нямала ўзнагарод. Сёлета, напрыклад, атрымалі Гран-пры за ўдзел у Міжнародным on-line фестывалі “Musical star of Slovenia” (2021) у Славеніі, а нядаўна – дыплом I ступені за ўдзел у Міжнародным шматжанравым on-line фестывалі-конкурсе “Holy Land” у Ізраілі. Маём намер яшчэ раз паехаць у горад Пезара ў Італію: два гады таму паўдзельнічалі там у Міжнародным канцэртным туры ў гонар Дня Італьянскай Рэспублікі. На сваяе спявалі “а-капэла” беларускую народную песню “Вецер вее”. Калі ўдасца патрапіць туды сёлета, будзем зноў спяваць песню без інструментальнага суправаджэння: мінулы раз такую вельмі ўпадабалі слухачы. Калі каранавірус унясе карэктывы ў планы, то будзем удзельнічаць у конкурсах on-line. Хутка падобны “сеткавы” конкурс пройдзе і ў Расіі”.

Апошнім часам маладыя артысты арт-фолк гурта “Вялес” БДАТУ працуюць над кампакт-дыскам беларускіх песен, запісваюць іх у студыі гуказапісу “Microfon”. На дыску будзе 8 беларускіх песен “а-капэла”, другая палова яго складзецца з 8 беларускіх песен у сучаснай апрацоўцы.

Ганна Лагун



Гурт “Вялес” пасля канцэрта ў Нацыянальнай бібліятэцы

выходзяць, то ўсе трымаюцца за сэрцы, бо яны добрыя артысты”.

“Вялес” па сваім складзе – гурт малады, у ім у асноўным студэнты. “Гэта юнакі і дзяўчаты, якім гадоў па 17-20, – удакладняе Вікторыя Валер’еўна. – Таму і рэпертуар адпаведны падбіраецца. Шмат спяваем беларускіх песень пра каханне, гучаць яны ў сучаснай апрацоўцы, суправаджаюцца танцамі – з намі працуе, дапамагае стварыць адметны стыль харэограф Вера Варашылава, якая працуе і ў Беларускай

Апошнім часам “Вялес” асвойвае й самы складаны вакальны кірунак – песні “а-капэла”, шматгалосныя, аўтэнтычныя і без інструментальнага суправаджэння: “Сярод іх – абрадавыя, пазаабрадавыя, прыгожыя настолькі, што проста заварожваюць. Калі мы заканчваем спяваць бяседную песню “Ой, сівы конь бяжыць” – у зале поўная цішыня, нібыта ўсё ў гуках песні растварылася. Гэта сапраўды беларускія спеы, у якіх ёсць і характар беларусаў, і менталітэт, і самабытнасць наша, і вобраз

ЛІТАРАТУРНАЕ БРАТЭРСТВА

Паўднёвы вецер даімчаў да Беларусі

У Мінску выйшла кніга паэзіі і прозы ўзбекскай пісьменніцы Хасіят Рустам “Стрыножаны вецер” у перакладзе на беларускую мову

Хасіят Рустам (Рустамова) нарадзілася ў 1971 годзе ў пасяленні Олмаз (у перакладзе – алмаз, з 2009-га – пасёлак гарадскога тыпу) на Наманганскай вобласці Узбекістана. Дарэчы, мясцовасць тая дзякуючы ўдаламу геаграфічнаму становішчу яшчэ ў старажытнасці стала адным з цэнтраў Сярэдняй Азіі. З 2015 года пісьменніца працуе галоўным рэдактарам газеты

“Kitob dunyasi” (“Кніжны свет”, выдаецца ў Ташкенце). Аўтар кніг “Дом на нябёсах”, “Выратаванне”, “Мантыя”, “Сцяна”, “Жнівень”, “Акупацыя”, “40:0”, “Заваёва” ды іншых. Вершы Хасіят перакладзены на многія мовы народаў свету: рускую, азербайджанскую, арабскую, бенгальскую, таджыкскую, англійскую, шведскую... У 2020 годзе ў Казахстане выйшла кніга Хасіят Рустам “Анатомія кахання”, у В’етнаме – “Знешнасць ветру”, у Бангладэш – “Схавалася ў думках”...

Над пераўвасабленнем вершаў узбекскай паэтэсы на



беларускую мову працавала Святлана Быкава. Вось што, у прыватнасці, заўважыла перакладчыца ў прадмове да кнігі: “... Хасіят Рустам не баіцца ў творах вольна й поўна выказаць свае пачуцці ды эмоцыі, у якіх чуюцца балючасць ад недасканаласці свету, ад якой яна часта пакутуе і выказвае гэты боль у вершаваных радках.

Менавіта таму кніга перакладаў і мае такую назву – “Стрыножаны вецер”. У гэтай супярэчлівай назве хаваецца сама сутнасць пісьменніцы, яе ўзнёслае светаадчуванне і рэалістычнае ўспрыманне све-

ту – унутраная свабода і воля паэта, абмежаваная ўмовамі сучаснага жыцця”.

“Час закончыўся. І толькі вершы ў свеце/ Жыць будучы безліч светлых вёснаў, зім./ Навошта шчасце мне зямное свеціць?/ Шчаслівая, не мару я аб ім”, – піша Хасіят Рустам у вершы “Ганне Ахматавай”.

Беларуская кніга ўзбекскай паэтэсы, якую Прэзідэнт Узбекістана за літаратурную творчасць адзначыў медалём Славы, пабачыла свет у Друкарскім доме “Вішнёўка”.

Мікола Берлеж



2021: Год народнага адзінства



Чытайце газету ў інтэрнце на партале zviazda.by

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарава, 19.
Пакой 19.
E-mail: glas_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-3167668

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”.
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 29.11.2021 г.
Наклад 166.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61.
220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукапісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2021